

peaaegu kõigile raehärradele doneeritud aadli pagemisega peremeesteks muutunud mõisu Tartumaal, näiteks sai bürgermeister Warneke Kavastu. Opmanid, kes, nagu nägime, enamikus jäid Tartu, astusid uute härraste teenistusse ning pöördusid tagasi maale. Talupoegadele, kes Vene võimudelt võtnud kaitsekirju, kindlustati puutumatus ning needki asusid hulgaliselt tagasi vanadele eluasemetele või nende rusudele.

Novembris pöördus Vene vägi tagasi Pihkvasse, jättes Tartusse mõnetuhande mehelise garnisoni.

Tartu vallutamine oli tsaari poolt suurte lootustega alustatud sõja ainuke kaaluvam saavutus 1656. a. jooksul. Nii Riia kui Pähkinälinna piiramised lõppesid tulemusteta ning Neevalinnast pidid venelased varsti lahkuma. Ainult Koknese jäi nende valdusesse.

Tartu langemine oli Rootsile raskeks löögiks. Sellega omandasid venelased kindla baasi edaspidisteks operatsioonideks Eesti- ja Põhja-Liivimaa vastu ning said oma valdusesse jõukama ja viljakama Liivimaa maakonna.

Sõja jätkamisel Venemaa poolt senise energiaga oleks Tartu kaotuse tagajärjed võinud anda end rootslastele vägagi valusalt tunda. Poliitilise olukorra muutumise tõttu jäi see siiski tulemata. Kuid sõja edaspidine käik ei kuulu enam siia. Mainitagu ainult, et 1658. a. lõpul sõlmiti Vallisaare vaherahu, mis jättis kõik vallutatud alad esialgu venelastele. 1661. a. pidi aga Vene, kes oli terve jõuga rakendunud võitlusesse Poolaga, taastama Rootsile kõik vallutused, nende seas ka Tartu linna ja maakonna.